Sirpa Pietikäinen
Euroopan parlamentin jäsen
Euroopan parlamentti
7.4.2021

Asia: VNS 7/2020 vp Valtioneuvoston selonteko EU-politiikasta

Arvoisa liikenne- ja viestintävaliokunta,

Ohessa kirjallinen asiantuntijalausunto viitaten pyyntöönne.

Valtioneuvoston EU-selonteon lähtökohtana oleva tavoite *sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä Euroopan unionista, joka on maailman kilpailukykyisin ja sosiaalisesti ehein ilmastoneutraali talous* on oikea.

On tärkeää huomioida, että ilmasto- ja ympäristötavoitteiden eivät ole vastakkaisia talouden, innovaatioiden ja kilpailukyvyn kanssa, vaan ne kulkevat käsi kädessä. Meidän on turvattava luonnonvarojen elinvoimaisuus ja kestävä käyttö, jotta taloutemme voi toimia. Luonnonvarojen kestävä käyttö tulee integroida EU:n teollisuuspolitiikkaan.

Riittävä kunnianhimon taso

Olisin toivonut alkuun korostusta kunnianhimon tarpeen nostosta. Ilmastonmuutos ilmiönä on kiihtyvä, systeeminen, vaikeasti ennustettava ja siksi riskialtis. Ilmastonmuutos, aavikoituminen, metsäkato, maaperän köyhtyminen, luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalveluiden heikkeneminen ovat kaikki seurausta siitä, että käytämme enemmän luonnonvaroja kuin mikä on kestävää. Meidän tulisi asettaa tavoitteeksi pysyä maapallon kantokyvyn rajoissa. Nykyiset toimet ovat alimitoitettuja. Selonteossa olisi voinut viitata ilmastohätätilaan, sekä kriisin resurssien ylikulutuksessa ja luonnon monimuotoisuudessa.

Positiivista on selonteon maininta, että *”EU:n toimien ja tavoitteiden tulee perustua luotettavaan tutkittuun tietoon. Tiedepohjaisesti on arvioitava sekä valittavia toimia että valittujen toimien riittävyyttä ilmastonmuutoksen ja luontokadon pysäyttämiseksi sekä ympäristön tilan parantamiseksi”.* Tämän lisäksi tarvitsemme harmonisoidut indikaattorit kehityksen mittaamiseksi sekä kokonaisvaltaisia elinkaarianalyysejä kokonaisten tuotantoketjujen vaikutuksista. Tätä tietoa pitää hyödyntää politiikan tehokkuutta arvioitaessa.

Ilmastonmuutos ja biodiversiteetti ovat tiiviisti kytköksissä toisiinsa. Ilmastonmuutos aiheuttaa muutoksia lajien elinympäristöissä, mikä vaikuttaa lajien kykyyn selvitä. Mitä enemmän lämpötilat nousevat, sitä harvempi laji

pystyy selviämään. Toisaalta heikko ekosysteemien tila kärjistää ilmastonmuutoksen vaikutuksia siinä missä elinvoimaiset ekosysteemit lieventävät niitä.

Selonteossa tulisikin mainita aktiiviset toimet 2050 ilmastoneutraaliustavoitteen sekä biodiversiteettistrategian tavoitteiden saavuttamiseksi. Ei riitä, että nykyisiä toimia jatketaan, vaan kunnianhimon tasoa on nostettava.

Mitä pidempään ratkaisuja lykkäämme, sitä kalliimpia ja radikaalimpia ne tulevat olemaan. Jos alimitoitamme toimet nyt, joudumme tiukentamaan niitä nopeasti uudelleen. Näin on käynyt esimerkiksi päästörajoitusten osalta. Yritysten kannalta säädösten muuttaminen viiden tai kymmenen vuoden välein ei ole hyvä investointiympäristö. Meidän olisi siis asetettava riittävä kunnianhimon taso nyt, joka on linjassa vuoden 2050 tavoitteiden kanssa.

Kestävä liikenne

On hyvä, että selonteossa todetaan, että *”Suomi ei pidä kannatettavana tieliikenteen sisällyttämistä yleiseen päästökauppaan, koska se ei todennäköisesti johtaisi tieliikenteessä tarvittaviin päästövähennyksiin ja saattaisi haitata lyhyellä aikavälillä päästökaupan toimintaa”* ja että mahdollinen tieliikenteen päästökauppa tulisi luoda omaksi erilliseksi järjestelmäkseen.

Selonteossa mainittujen asioiden lisäksi lisäksi, on myös tärkeää edistää aktiivisesti kestävää meriliikennettä sitä edistävää teknologiaa sekä uusiutuvien energialähteiden käyttöönottoa myös merenkulussa niin Suomessa kuin EU:ssakin.

Covid-19 jälkeen olisi myös oikea aika aktiivisesti aloittaa neuvottelut kansainvälisen lentoliikenteen päästöjärjestelmä CORSIA:n uudistamiseksi ja parantamiseksi, koska se on osoittautunut riittämättömäksi ja tehottomaksi.

Ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi, ruuhkahuippujen vähentämiseksi ja lyhyen välin lentoliikenteen korvaamiseksi junaliikenteellä tarvitaan nopeaa, pitkäjänteistä ja kunnianhimoista yhteiseurooppalaista rataverkon kehittämistä, niin laadullisesti kuin määrällisesti.

Vedyllä voi olla keskeinen rooli, kuten selonteossa mainitaan, mutta ainoastaan silloin, jos se tuotetaan uusiutuvilla energialähteillä, kuten auringolla ja tuulivoimalla.

Eurooppalaisen akkuteollisuuden kehityksen edistämisessä tulee ottaa huomioon kiertotalouden mahdollisuudet pienentää EU:n riippuvuutta tuontimateriaaleista pitämällä arvokkaat materiaalit kierrossa.

Liikenne palveluna

Selonteossa korostetaan tarvetta *”nopeutta siirtymää kestävämpiin kulkumuotoihin ja edistää eri liikennevälineet yhdistäviä asiakaslähtöisiä liikkumisen palveluita.”* sekä kevyeen liikenteen edistämistä.

Erityisen suuret mahdollisuudet olisivat julkisen liikenteen radikaalissa kehittämisessä *on demand* -pohjalta digitaalisia alustoja ja tekoälyä hyväksikäyttäen sellaiseksi malliksi, jossa kapasiteetiltaan oikean kokoinen liikenneväline voidaan jatkossa valita sen hetkisiin tarvittaviin käyttömääriin perustuen.

Digitalisaation mahdollisuudet ja haasteet

Selonteossa korostetaan oikeutetusti digitalisaation mahdollisuuksia ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi, mutta myös haasteet, kuten datakeskusten päästöt ja raaka-aineiden hankinta, tulisi huomioida.

Kestävä rahoitus

Kestävä rahoitus on yksi suurimpia muutoksia, joita meillä on edessämme. Suomi on ollut EU:ssa aloitteellinen kestävän rahoituksen toimintasuunnitelman ja aloitteiden eteenpäinviemisessä. Nyt on aika ottaa seuraavat askeleet ja laajentaa kestävää rahoitusta globaalisti.

Selonteossa olisi ollut syytä mainita kestävä rahoitus. Suomen tulisikin toimia EU:n kestävän rahoituksen ohjelman kunnianhimon tason ja datan saatavuuden parantamiseksi. Kestävän rahoituksen kriteerit ja muut elementit pitäisi ulottaa julkiseen talouteen sekä talouspolitiikan eurooppalaiseen ohjausjaksoon, sekä ottaa huomioon muissa aloitteissa, kuten kiertotaloudessa.